

Голові разової спеціалізованої вченої ради з розгляду та захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії Міжрегіональної Академії управління персоналом, докторові юридичних наук, докторові наук з державного управління, професору Лисенку С.О.

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Омельчука Василя Андрійовича на дисертаційну Дуброви Андрія Миколайовича на тему: «Розвиток інституційно-правового механізму забезпечення правопорядку та безпеки суспільства в системі публічного управління та адміністрування», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

В результаті вивчення дисертації Дуброви А.М., його праць, опублікованих за темою дослідження, з метою аргументованої і об'єктивної експертизи у відгуку офіційного опонента увага зосереджується на наступних конкретних позиціях, які рекомендуються при здійсненні захисту дисертації.

Актуальність теми дисертаційного дослідження та зв'язок із науковими програмами

Актуальність наукового пошуку Дуброви А.М. визначається критичною необхідністю модернізації системи захисту життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави в умовах безпрецедентних викликів. У сучасних умовах, обтяжених збройною агресією та динамічними трансформаціями соціально-політичного життя, інституційно-правовий механізм забезпечення правопорядку та безпеки не може сприйматись статичною сукупністю норм, а перетворюється на динамічний інструмент виживання та сталого розвитку суспільства і держави.

Тема дисертації є особливо актуальною з огляду на потребу гармонізації вітчизняного законодавства та управлінської практики з європейськими стандартами. Здобувач аргументовано доводить, що ефективність публічного управління в цій сфері прямо залежить від збалансованості інтересів людини і держави, де безпека гарантується не лише силовим примусом, а й культивуванням соціально значимих цінностей та забезпеченням основоположних прав і свобод людини і громадянина.

Враховуючи досвід функціонування сектору безпеки в умовах воєнного стану, запропоновані автором підходи до адаптації компетенцій органів державної влади та військових адміністрацій дійсно мають високу практичну цінність для забезпечення правопорядку в екстремальних умовах.

Дисертаційне дослідження Дуброви А.М. має чітку інституційну прив'язку та є логічним складником планових наукових пошуків. Робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт Міжрегіональної Академії управління персоналом за темою: «Розвиток публічного управління та адміністрування в умовах системних галузевих реформ: соціальні, економічні, безпекові та культурні аспекти» (номер державної реєстрації 0119U100491). Роль автора в межах виконання цієї НДР є суттєвою: безпосередньо обґрунтовано концепцію розвитку інституційно-правового механізму та розроблено науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення системи публічного управління в галузі безпеки, що стало важливою теоретичною частиною загальної теми.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз представленої дисертації дозволяє стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації здобувача характеризуються високим ступенем обґрунтованості, логічною послідовністю та достовірністю. Це підтверджується використанням комплексної методології, яка поєднує теоретичні узагальнення з глибоким аналізом нормативно-правової бази та управлінської практики.

Основними чинниками, що забезпечують достовірність результатів, є наступні:

Висновки дисертанта ґрунтуються на критичному опрацюванні сучасного наукового доробку в галузі державного управління, юридичних наук та публічного адміністрування. Автор оперує значним масивом джерел (144 найменування), аналізує стратегічні документи ЄС (зокрема «Стратегічний компас»), міжнародні договори та національне законодавство, що створює об'єктивне підґрунтя для висунутих гіпотез щодо розвитку інституційно-правового механізму.

Обґрунтованість наукових положень підкріплена аналізом діяльності широкого кола суб'єктів: від міжнародних організацій (ООН, НАТО, ОБСЄ) до національних інституцій (Нацгвардія, Нацполіція) та громадських об'єднань. Особливу увагу приділено функціонуванню системи безпеки в умовах воєнного стану, що дозволило автору сформулювати висновки, які відповідають реальним викликам сьогодення.

Достовірність результатів забезпечена застосуванням розгалуженої системи методів. Використання системно-структурного методу дозволило чітко розмежувати міжнародну та національну складові механізму безпеки, а метод моделювання став основою для створення авторської моделі інституційно-правового механізму публічного управління. Логіко-юридичний метод забезпечив чіткість понятійно-категоріального апарату, зокрема щодо визначення балансу інтересів особи, суспільства і держави.

Сформована автором модель інституційно-правового механізму є прямим наслідком виявлених проблем у координації суб'єктів публічного управління під час криз. Рекомендації щодо вдосконалення захисту прав і свобод людини логічно випливають з аналізу практики ЄСПЛ та специфіки обмежень правового режиму воєнного стану, що відображено у змістовних розділах роботи.

Високий ступінь достовірності підтверджується позитивними результатами впровадження авторських розробок у діяльність Національної комісії з радіаційного захисту України (довідка від 01.09.2022 р. № 2-4/123) та

ГО «Асоціація науковців України» (довідка від 04.09.2025 р. № 53/85). Матеріали дослідження пройшли апробацію на 4 науково-практичних конференціях та висвітлені у 8 наукових працях, що свідчить про визнання науковою спільнотою результатів проведеного пошуку.

Таким чином, дисертація Дуброви А.М. реально є зразком науково-прикладного дослідження, де кожна теоретична теза підкріплена системним аналізом правової реальності та практичним досвідом функціонування системи публічного управління в безпековій сфері.

Достовірність, наукова новизна і практичне значення результатів дослідження.

Наукові результати дисертації Дуброви А.М. характеризуються системністю, новизною та чіткою спрямованістю на розв'язання стратегічних завдань зміцнення правопорядку в системі публічного управління. Достовірність результатів базується на адекватності обраних методів дослідження (зокрема системно-структурного, порівняльно-правового та моделювання), коректному використанні міжнародної та національної нормативної бази та підтверджена позитивними результатами апробації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

Вперше розроблено модель інституційно-правового механізму публічного управління забезпечення правопорядку і безпеки в Україні. На відміну від існуючих підходів, автор пропонує цілісну архітектуру, що поєднує міжнародну інституційну систему (ООН, ЄС, НАТО та їхні концептуальні стандарти) з національною системою, яка включає не лише державні органи, а й громадян та громадські об'єднання. Обґрунтовано, що така синергія дозволяє формувати стійку відповідь на зовнішні та внутрішні системоутворюючі чинники.

Удосконалено інституційно-правовий механізм забезпечення захисту прав і свобод людини в Україні. Здобувачем запропоновано розглядати цей механізм як баланс інтересів особи, суспільства і держави. Автор деталізував базові аспекти для позитивної суспільної оцінки системи безпеки, серед яких: реалізація основоположних інтересів (право на життя, соціальний захист) без

загроз та культивування соціально значимих цінностей в умовах трансформації суспільно-політичного життя.

Набув подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат. Зокрема, уточнено дефініції «інституційно-правовий механізм у публічному управлінні» та «інституційно-правовий механізм забезпечення правопорядку і безпеки». Автор змістив акцент на суб'єктно-об'єкту взаємодію та створення об'єктивно необхідних умов для впорядкування суспільних відносин за допомогою законів у балансі інтересів та захисту від реальних або потенційних загроз.

Дістали подальшого розвитку дослідження сучасних аспектів міжнародного права та європейського досвіду. Дисертатом проаналізовано роль «загальновизнаного сектора безпеки» (включаючи розвідку, митницю та цивільні структури) та інструментів ЄС (Стратегічний компас). Обґрунтовано необхідність адаптації багатостороннього механізму інвестицій в інноваційні оборонні можливості для зменшення стратегічної залежності.

Узагальнено та систематизовано правові аспекти забезпечення безпеки в умовах воєнного стану. Автор довів, що тимчасове обмеження конституційних прав (ст. 30-34, 38 та ін.) є пропорційним заходом для відвернення загроз державності, та деталізував розширення компетенцій військових адміністрацій у взаємодії з органами місцевого самоврядування.

Практична цінність дослідження полягає у створенні прикладного інструментарію для реформування безпекового сектору України.

Розроблені моделі та рекомендації можуть бути використані у законотворчій діяльності для вдосконалення системи публічного управління в умовах криз та трансформацій.

Результати дослідження вже знайшли практичне застосування у діяльності Національної комісії з радіаційного захисту України (щодо вдосконалення механізмів публічної безпеки) та в експертній діяльності ГО «Асоціація науковців України».

Матеріали дисертації мають високий потенціал для використання у навчальному процесі при підготовці фахівців за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Таким чином, наукові положення дисертації Дуброви А.М. мають завершений характер, є логічно обґрунтованими та мають суттєве значення як для розвитку науки публічного управління, так і для зміцнення національної безпеки України.

Основний зміст роботи та її структура

Дисертаційна робота Дуброви Андрія Миколайовича присвячена науковому обґрунтуванню теоретико-методологічних засад та розробці прикладних рекомендацій щодо вдосконалення інституційно-правового механізму забезпечення правопорядку та безпеки суспільства в системі публічного управління та адміністрування. Зміст дисертації повністю відповідає заявленій меті та завданням дослідження.

Ця наукова робота Дуброви А.М. має класичну структуру, що складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 238 сторінок, при цьому основний текст викладено на 214 сторінках. Список використаних джерел налічує 144 найменування, що реально свідчить про високу якість опрацювання вітчизняного та зарубіжного наукового доробку, включаючи міжнародні стратегічні документи та акти міжнародних організацій (ООН, ЄС, НАТО тощо).

Матеріал викладено стисло, логічно та аргументовано. Здобувач демонструє послідовність наукового пошуку, яка охоплює наступні блоки:

Теоретико-методологічний блок: проведено ґрунтовний аналіз понятійно-категоріального апарату, уточнено сутність інституційно-правового механізму в публічному управлінні та систематизовано наукові підходи до забезпечення правопорядку як балансу інтересів особи, суспільства і держави.

Аналітико-дослідний блок: здійснено оцінювання міжнародних та європейських інституційно-правових систем безпеки (зокрема досвіду ЄС та

НАТО), виявлено специфічні проблеми функціонування механізмів правопорядку в Україні та досліджено особливості публічного управління в умовах правового режиму воєнного стану.

Проектно-рекомендаційний блок: розроблено авторську модель інституційно-правового механізму забезпечення правопорядку і безпеки, що інтегрує національні та міжнародні компоненти, а також сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення діяльності органів публічної влади та захисту прав людини в умовах трансформаційних криз.

Логіка побудови роботи дозволяє покроково викласти шлях від ідентифікації наукової проблеми (необхідність модернізації системи безпеки та адаптації до умов війни) до обґрунтування конкретних інструментів її розв'язання в межах системи публічного управління. Наявність 4 додатків на 7 сторінках підтверджує прикладний характер отриманих результатів та їхнє практичне впровадження.

Повнота викладу основних результатів в опублікованих працях

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, отримані у дисертаційному дослідженні Дуброви Андрія Миколайовича, сповна викладені в опублікованих автором працях.

Загальна кількість публікацій за темою дисертації становить 8 наукових праць. До складу опублікованих праць належать:

- 4 статті у наукових фахових виданнях України з державного управління (публічне управління та адміністрування);
- 4 тези доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій, з яких одна є міжнародною та три всеукраїнськими.

Зміст публікацій чітко корелюється із розділами дисертаційного дослідження.

У фахових статтях обґрунтовано теоретико-методологічні засади інституційно-правового механізму, проаналізовано європейський досвід та визначено особливості забезпечення правопорядку в умовах воєнного стану.

У матеріалах наукових конференцій висвітлено апробаційні аспекти розробки моделі публічного управління та питання захисту прав і свобод людини як базового елемента безпеки суспільства.

Особистий внесок здобувача є визначальним: дисертаційна робота є самостійною працею, а всі наукові результати, що виносяться на захист, розроблені автором особисто.

Кількісний та якісний склад публікацій свідчить про належну апробацію та достатню повноту викладу основних результатів дисертації у наукових виданнях, що цілком відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії.

Дотримання академічної доброчесності

Дисертаційна робота Дуброви Андрія Миколайовича виконана самостійно і демонструє повне дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності, встановлених чинним законодавством України та науковою етикою.

Робота є результатом особистого наукового пошуку здобувача. Усі наукові результати, що виносяться на захист, зокрема авторська модель інституційно-правового механізму публічного управління забезпечення правопорядку та пропозиції щодо вдосконалення захисту прав і свобод людини, отримані автором особисто.

Усі використані в роботі цитати, ідеї, положення міжнародних актів, статистичні дані та напрацювання інших науковців мають належне документальне оформлення, супроводжуються точними посиланнями на першоджерела та включені до списку використаних джерел.

За результатами ознайомлення з роботою та аналізу її положень, фактів академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації даних не виявлено. Використання нормативно-правового матеріалу та результатів впровадження (зокрема довідок від Національної комісії з радіаційного

захисту України та ГО «Асоціація науковців України») здійснено коректно та об'єктивно.

Наукові положення, сформульовані у дисертації, є оригінальними та відображають особистий внесок дисертанта у розвиток теорії та методології публічного управління та адміністрування в галузі забезпечення правопорядку і безпеки.

Викладене дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження Дуброви А.М. повністю відповідає високим стандартам академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження.

Незважаючи на достатньо високу наукову цінність та комплексний характер дослідження Дуброви А.М., аналіз висновків та змісту роботи дає підстави сформулювати низку дискусійних зауважень:

1. У першому висновку автор визначає інституційно-правовий механізм як «сервісно-орієнтовану систему». Проте у подальших розділах, зокрема при аналізі воєнного стану (п. 7 висновків), акцент зміщується на «силовий компонент» та «розширені повноваження». Виникає дискусійне питання: як саме сервісна орієнтація (спрямованість на потреби громадянина) має зберігатися в умовах жорсткої централізації управління та обмеження прав і свобод під час війни?

2. Автор наводить детальну структуру правового механізму міжнародної діяльності (п. 4 висновків), що включає силовий, адміністративний та контрольний компоненти. Водночас залишається недостатньо розкритим питання подолання інституційної дубльованості між різними міжнародними організаціями (наприклад, між структурами ОБСЄ та РЄ) у контексті надання технічної допомоги Україні. Відсутність чіткої координації «донорів безпеки» може призводити до фрагментації публічного управління.

3. У шостому висновку здобувач обґрунтовує модель механізму на підставі принципу гомоморфізму (спрощеного відображення). Хоча такий

підхід є методологічно коректним для теорії управління, він дещо нівелює специфіку регіональних відмінностей. Зокрема, функціонування «національної підсистеми» у деокупованих громадах та тилових регіонах має суттєві відмінності, які потребують відображення в архітектурі моделі.

4. Серед практичних рекомендацій (п. 8 висновків) автор пропонує запровадження інституту «незалежного Уповноваженого» на місцевому рівні. Це цікава пропозиція, проте вона викликає дискусію щодо правового статусу такої особи: чи не призведе це до створення паралельної структури, що дублюватиме функції прокуратури або чинного Омбудсмана, та якими є важелі впливу цього інституту на силові структури?

5. У п'ятому висновку наголошується на «Стратегічному компасі» ЄС як орієнтирі для України. Проте автор не повною мірою враховує, що цей документ передбачає створення «Сил швидкого розгортання ЄС» (EU Rapid Deployment Capacity). Дискусійним є питання готовності українського законодавства у сфері публічного управління до інтеграції національних підрозділів у такі наднаціональні структури безпеки.

Зазначені у відгуку опонента зауваження та рекомендації не вичерпують теми для дискусії щодо змісту дисертації та зроблених висновків в процесі подальшого публічного захисту. Ці зауваження носять здебільшого дискусійний характер і в цілому не впливають на загальну цілком позитивну оцінку дисертаційного дослідження здбувача.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Дуброви Андрія Миколайовича на тему: «Розвиток інституційно-правового механізму забезпечення правопорядку та безпеки суспільства в системі публічного управління та адміністрування» є цілісною, завершеною, самостійно виконаною науковою працею, яка характеризується вагомою науковою новизною та має значний науковий і практичний інтерес.

Дисертаційна робота відповідає вимогам: Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами); Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами).

Вищезазначене дає підстави до висновку, що Дуброва Андрій Миколайович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії (PhD) зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент

професор кафедри безпеки та правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного університету
доктор юридичних наук, професор

В.А. Омельчук

